

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
จังหวัดปทุมธานี

**Factors Affecting Dengue Haemorrhagic Fever Prevention Behaviors
of Lower Secondary Students in Pathum Thani Province**

คำนำ

โรคไข้เลือดออกเดงกี (Dengue Hemorrhagic Fever-DHF) นับเป็นโรคติดต่อไวรัสเดงกีที่พบใหม่ (emerging disease) เมื่อ 45 ปีที่แล้ว โดยพบการระบาดเป็นครั้งแรกที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อ พ.ศ. 2497 และได้ระบาดไปยังประเทศต่างๆ ที่อยู่ในเขตร้อนของทวีปเอเชีย มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกเดงกีเพิ่มมากขึ้นในบางพื้นที่และจำนวนผู้ป่วยแต่ละครั้งที่มีการระบาดมากขึ้น หลังจากการระบาดของไข้เดงกีในปี พ.ศ. 2520 จากนั้นก็มีการรายงานของไข้เลือดออกเดงกีเป็น emerging disease ในประเทศต่างๆ ในอเมริกากลางและอเมริกาใต้มากขึ้น ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกจัดเป็นปัญหาสาธารณสุขระดับโลก เนื่องจากในแต่ละปีพบผู้ป่วยเป็นจำนวนมากในเกือบทุกส่วนของโลก (ฉวีวรรณ, 2543)

สำหรับในประเทศไทยเกิดโรคไข้เลือดออกระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 ที่กรุงเทพฯ ในระยะ 5 ปี ต่อจากนั้นมามีรายงานผู้ป่วยไข้เลือดออกทุกปี ส่วนใหญ่จากกรุงเทพฯ และชนบทมีการระบาดเป็นแบบปีเว้นปี หลังจากนั้นโรคไข้เลือดออกได้แพร่กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะที่เป็นหัวเมืองใหญ่ มีประชากรหนาแน่นและการคมนาคมสะดวก โรคไข้เลือดออกได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วจนในที่สุดพบว่า มีรายงานผู้ป่วยด้วยโรคนี้ออกทุกจังหวัดในประเทศไทย และรูปแบบการระบาดของโรคไข้เลือดออกก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นแบบปีเว้นปี มาเป็นแบบปีเว้น 2 ปี (กรมควบคุมโรค, 2545)

ปัญหาของโรคติดต่อที่กลับมาเป็นปัญหาใหม่ในปัจจุบัน ได้ส่งผลทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการเจ็บป่วย และการตายของประชากรในหลายประเทศ ประมาณว่าทั่วโลกมีประชากรป่วยและตายด้วยโรคติดต่อ ปีละประมาณ 17 ล้านคน (กระทรวงสาธารณสุข, 2540) จากปัญหาที่เกิดขึ้นสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การคมนาคมขนส่ง

การเปลี่ยนแปลงของประชากร และพฤติกรรมมนุษย์ในการดำรงชีวิตที่มีลักษณะความเป็นอยู่ที่แออัดขึ้น ทำให้มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการระบาดของโรค ตลอดจนการปรับตัวของเชื้อโรคเอง ซึ่งภาวะการเจ็บป่วย และการตายของโรคติดต่อนั้น ทำให้เกิดการสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ และยังสามารถส่งผลกระทบต่อประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านขนาดโครงสร้าง ตลอดจนแนวโน้มของประชากร ความต้องการแรงงานและประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าในการพัฒนาประเทศ (ชลัช, 2542)

นอกจากนี้ การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่เพื่อปากท้อง การไม่ใส่ใจในสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่เอื้อต่อการเกิดโรคได้ทั้งสิ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เพื่อมุ่งไปสู่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จำเป็นต้องมุ่งเน้นงานทางด้านสุขศึกษา ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดความตระหนัก และมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รู้จักป้องกันภัยคุกคามสภาวะสุขภาพของตนเองและครอบครัว (ชลัช, 2542) รู้จักใช้ทักษะในการแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาโรคติดต่องจึงต้องอาศัยกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการป้องกันควบคุมโรคที่จะมาคุกคามสุขภาพของตนเองและครอบครัว ซึ่งอาจทำให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตได้

สำหรับจังหวัดปทุมธานี โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ดังจะเห็นได้จากรายงานผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกที่มีอัตราป่วยค่อนข้างสูง คือ ในปี 2549 มีผู้ป่วย 424 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 54.37 ต่อแสนประชากร มีผู้ป่วยเสียชีวิต 3 ราย (สถานการณ์รายงานระบาดวิทยา จังหวัดปทุมธานี, 2549) และปี 2548 อัตราป่วยเท่ากับ 54.86 ต่อแสนประชากร จากข้อมูลพบว่า ไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิต อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดอยู่ในกลุ่มอายุ 15-24 ปี รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 5-14 ปี และกลุ่มอายุ 25-44 ปี (สถานการณ์รายงานระบาดวิทยาจังหวัดปทุมธานี, 2548) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงควรมีกิจกรรมที่จะทำให้ชุมชน โรงเรียน บ้าน วัด และสถานที่ราชการ มีการดำเนินกิจกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย นอกจากนี้หัวใจหลักของการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในการป้องกันตนเอง ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนในด้านต่างๆ กระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหา ให้สุขศึกษาประชาสัมพันธ์ เน้นในเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อทราบพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี ได้แก่

2.1 ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ทักษะคติเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้จากการป้องกัน การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

2.2 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การมีแหล่งบริการสุขภาพ นโยบายของโรงเรียนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

2.3 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การได้รับการกระตุ้นจากครูอนามัย การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน ประสบการณ์การเจ็บป่วยจากตนเองและคนรอบข้าง

2.4 ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อายุ เพศ ระดับการศึกษาของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว

3. เพื่อทราบตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมการป้องกัน โรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ ในการส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกัน โรคไข้เลือดออก ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปทุมธานี
2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมป้องกัน โรคไข้เลือดออก ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปทุมธานี
3. เป็นแนวทางในการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาโรคไข้เลือดออก และสอบสวน โรคไข้เลือดออกทางระบาดวิทยาต่อไป
4. นำมาใช้วางแผนในการให้บริการแก่ประชาชน ด้านการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกให้เหมาะสม
5. เป็นแนวทางในการจัดเตรียมข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการให้สุขศึกษา ประชาสัมพันธ์ ด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
6. นำไปเป็นข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อปรับเปลี่ยนกลวิธีในการดำเนินงานต่อไป
7. เป็นแนวทางในการวิจัยด้านพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่อื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพทางด้านพฤติกรรมกรเจ็บป่วย พฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก เนื่องจากพฤติกรรมในการป้องกันโรคสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกได้มากที่สุด โดยศึกษาจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดปทุมธานี

ตัวแปรที่ทำการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ปัจจัยนำ ประกอบด้วย
  - 1.1 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
  - 1.2 ทักษะคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันโรค
  - 1.3 การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค
  - 1.4 การรับรู้ถึงภาวะเสี่ยงของโรค
  - 1.5 การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันโรค
  - 1.6 การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

2. ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย
  - 2.1 การมีแหล่งบริการสุขภาพ
  - 2.2 นโยบายของโรงเรียนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

3. ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย

- 3.1 การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน
- 3.2 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
- 3.3 การได้รับการกระตุ้นเตือนจากครูอนามัย
- 3.4 ประสบการณ์การเจ็บป่วยจากตนเองและคนรอบข้าง

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียน

1. การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
  - 1.1 การปกปิดภาชนะเก็บน้ำ
  - 1.2 การคว่ำภาชนะที่ไม่ใช้ประโยชน์
  - 1.3 การทำลายภาชนะที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
2. การทำลายลูกน้ำยุงลาย
  - 2.1 การคว่ำ เฝ้า ฟึ่ง ทำลายภาชนะ
  - 2.2 การใส่สารเคมี
  - 2.3 การใช้ปลากินลูกน้ำ
3. การหลีกเลี่ยงการถูกยุงกัด
  - 3.1 นอนกลางวันในมุ้ง
  - 3.2 ใช้ยาจุดกันยุง
  - 3.3 ใช้ยาฉีดกันยุง

ตัวแปรอธิบาย

ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อายุ เพศ ระดับการศึกษาของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดา-มารดา อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว

นิยามศัพท์

1. **โรคไข้เลือดออก** หมายถึง โรคติดเชื้อไวรัสชนิดหนึ่งที่มีขุกลายเป็นพาหะซึ่งทำให้เกิดอาการไข้ร่วมกับ hemorrhagic diathesis มีตับโตบางรายอาจมีอาการช็อคถึงตายได้

2. **นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น** หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดปทุมธานี ที่เป็นตัวแทนของการตอบแบบสอบถาม

3. **ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและการป้องกัน** หมายถึง การรับรู้เรื่องราวข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเนื้อหาสาระเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ความหมายของโรคไข้เลือดออก สาเหตุของการเกิดโรค การติดต่อ ลักษณะอาการในระยะเริ่มแรก ลักษณะอาการรุนแรง อาการและอาการแสดง การรักษา ขุกลายพาหะนำโรค อันตรายของโรค ช่วงเวลาที่ขุกลายออกหากิน วิธีป้องกันโรคไข้เลือดออก วิธีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ขุกลายและลูกน้ำขุกลาย ซึ่งนักเรียนได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. **พฤติกรรมในการป้องกัน** หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลได้ริเริ่ม และกระทำในแนวทางของตนเอง เพื่อการป้องกันโรค ส่งเสริมให้สุขภาพและความเป็นอยู่อันดีของตนไว้ ทั้ง 2 ลักษณะ คือ

4.1 การป้องกันและดูแลสุขภาพของตนเอง ในภาวะปกติ ขณะที่มีความสุขแข็งแรง ประกอบด้วย การดูแลสุขภาพ ส่งเสริม และการป้องกันโรค

4.2 การดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย ประกอบด้วย การรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพ

5. พฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก หมายถึง การปฏิบัติตัวในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกทั้งจากที่บ้านและที่โรงเรียน ดังนี้

5.1 การกำจัดหรือลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ได้แก่

- การปิดภาชนะเก็บน้ำด้วยฝาปิด
- การคว่ำภาชนะที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์
- การเผา ฟังทำลาย หรือกลบทิ้งเศษวัสดุที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

5.2 การทำลายลูกน้ำยุงลาย

- ด้วยวิธีกายภาพ เช่น การคว่ำ เผา ฟัง ทำลายภาชนะต่างๆ
  - ด้วยวิธีการใช้สารเคมี เช่น ทรายทีมีฟอส มอสแท็บ น้ำส้มสายชู ผงซักฟอก
- เกลือแอง น้ำยาล้างจาน

- ด้วยวิธีชีวภาพ ใช้ปลากินลูกน้ำ

5.3 การลดการเสี่ยงต่อการถูกยุงกัด ได้แก่

- การนอนกลางวันในมุ้งลวดหรือมุ้งผ้า
- ใช้ยาจุดกันยุง
- ใช้ยาฉีดกันยุง
- แป้งทากันยุง หรือยาทากันยุงกัด

6. ทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึกของเด็กนักเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก

7. การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนว่า เพื่อนมีความสำคัญต่อนักเรียนในการยอมรับถึงการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากน้อยเพียงใด

8. การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกนึกคิด ที่รับรู้ถึงความรุนแรงของการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก การประเมินผลที่ตามมาถึงความรุนแรงของโรคที่มีต่อร่างกาย และอาจทำให้เกิดการเสียชีวิต ความลำบากในการใช้เวลาในการรักษา การเกิดโรคแทรกซ้อน การกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ

9. การรับรู้ถึงภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรค หมายถึง การรับรู้ถึงความเชื่อ หรือความรู้สึกถึงการคาดคะเนโอกาสในการเกิดโรคไข้เลือดออกซ้ำ หรือการง่ายที่จะป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก

10. การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันโรค หมายถึง การรับรู้ถึงการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งประเมินจากผลประโยชน์ของการปฏิบัติ กับอุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ว่ามีผลดีมากกว่าน้อยเพียงใด

11. ที่อยู่อาศัย หมายถึง สถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของนักเรียนในปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามเขตเมืองและเขตชนบท คือ กลุ่มในเขตเทศบาล (อบจ.) และกลุ่มนอกเขตเทศบาล (อบต.)

12. ประสบการณ์จากการป่วยหรือคนรอบข้างที่ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก หมายถึง การเคยหรือไม่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของนักเรียนเอง หรือคนรอบข้างของนักเรียนที่ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในบริเวณบ้านใกล้เคียง

13. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก หมายถึง การได้รับสื่อต่างๆ เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จากโทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ บอร์ดนิทรรศการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู โดยดูจากปริมาณที่ได้รับ ในช่วง 1-2 เดือนที่ผ่านมา

14. การได้รับการกระตุ้นเตือนจากครูอนามัย หมายถึง การได้รับคำแนะนำ และการติดตามประเมินผลในการป้องกันโรคไข้เลือดออกจากครูที่ดูแลด้านสุขภาพอนามัยของเด็กในโรงเรียน โดยดูจากปริมาณที่ได้รับในช่วง 1-2 เดือนที่ผ่านมา

15. การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งประกอบด้วย

- การควบคุมและกำจัดยุงตัวเต็มวัย โดยการพ่นสารเคมี
- การสำรวจลูกน้ำยุงลาย
- การควบคุมและกำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยการใส่ทรายที่มีฟอสและการปล่อยปลาหางนกยูงในภาชนะเก็บกักน้ำ ทำลายภาชนะที่ไม่ใช้ประโยชน์
- การให้สุศึกษาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแก่ประชาชนในหมู่บ้าน โดยการแจกเอกสาร แผ่นพับ และการให้คำแนะนำ

16. การให้ความร่วมมือต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติงานตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

17. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดลูกน้ำยุงลาย หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและกำจัดลูกน้ำยุงลาย

18. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความรู้ทางด้านโรคไข้เลือดออก รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสุขภาพทุกประเภท เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือโรคไข้เลือดออก เสียงตามสาย รายการวิทยุ วิทยุทัศน์ ป้ายนิเทศ โทรทัศน์ที่ให้ความรู้ ในเรื่องโรคไข้เลือดออก การให้คำปรึกษา จากเจ้าหน้าที่ที่สามารถนำไปใช้ในการป้องกันโรคได้

19. แหล่งบริการสุขภาพ หมายถึง แหล่งบริการสุขภาพ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออก เช่น การมีสถานที่บริการที่เอื้ออำนวยให้นักเรียน กระทำพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในด้านต่างๆ เช่น ห้องพยาบาล หรือห้องครุอนามัย สถานีนามัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

20. นโยบายของโรงเรียนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก หมายถึง การที่โรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำแผนการสอนหรือ มีโครงการเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

21. ลักษณะทางชีวสังคม หมายถึง คุณลักษณะส่วนบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษาของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว

22. การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติในการป้องกันโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความรู้สึก ความเข้าใจ ความเชื่อต่อการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการป้องกัน ควบคุม โรคไข้เลือดออกใน ทางลบ เช่น ค่าใช้จ่าย การเสียเวลา ความยากลำบาก